

عقیق فروشان دیروز

استاد نازی درباره خرده فروشان انگشتری عقیق که در حوالی چهارراه شهید! به این کار مشغول بودند، می گوید: می دیدم که در سال های گذشته افرادی جلوی خودشان، جعبه ای شیشه ای با انواع انگشترها می گذاشتند و تعریف های شاخ داری هم از آن ها می شنیدم! ظاهراً از آنجابه انتهای مصلی نقل مکان کرده اند. حواستان باشد؛ چون یکبار شنیدم که روی یک سنگ عقیق، خط افتاده بود و طرف به مشتری خارجی می گفت که این موی فلان شخص است و بر روی این سنگ حک شده است. یکی نیست به آن آقا بگوید مگر مودر سنگ اثر می گذارد؟ بر فرض اینکه اثر هم بگذارد، تو مگر آنجا بودی که دیدی موی فلان آقا افتاده روی سنگ اثر گذاشت؟ مرد عقیق تراش که خود از استفاده کنندگان انگشتر عقیق است، در ادامه با اشاره به اینکه گاهی هم زمان از پنج انگشتر عقیق استفاده می کند، می افزاید: عقیق رنگ های مختلفی دارد؛ از رنگ سرخ گرفته تا زرد و سفید که جزو زیباترین رنگ ها هستند. قهوه ای، سفید، خاکستری، صورتی، سیاه و سفید هم از دیگر رنگ ها است. یک گونه عقیق هم به شجری معروف است. همه این ها زیباست و هر کدام طالب خودش را دارد.

روایت استادکار تراش عقیق از شغل خود

هنری خفته در دل سنگ

مغربی - از دیرباز تاکنون همواره سنگ های گران بها به عنوان سرمایه اقتصادی، زیورآلات و زینت محیط زندگی استفاده می شده و گاهی برای بعضی سنگ ها خواص درمانی یا مؤثر بر زندگی نام برده شده است. در این میان، تراشکاران و حکاکان در حوزه سنگ های گران بها و تزئینی نقشی محوری داشته اند. برای درک اهمیت موضوع به سراغ یکی از پیش کسوتان عقیق تراش منطقه طالاب رفتیم و با او که سال های بسیاری را در این هنر به اتمام رسانده است، گفت و گو کردیم. محمد حسین نازی متولد سال ۳۸ است و از وقتی نوجوانی چهار ده ساله بوده، به کار عقیق تراشی پرداخته است؛ البته مدتی در این میان به دلیل مشکلاتی که عقیق چینی برای عقیق مشهدی به وجود آورده، دست از کار کشیده اما دوباره با عقیق، اشتی کرده است. گلايه ها دارد از وضعیت بازاری که بسامان نیست و از دغل کاری بعضی عقیق فروشان. استاد نازی خود را عقیق تراشی می داند که با تلاش، از دوران نوجوانی، این صنعت - هنر را آموخته است و می گوید: آن سال ها از این دور های فنی که برای نوجوانان و جوانان جویای کار می گذارند، خبری نبود. بازار بود و نوجوانی که اگر می خواست عقیق تراشی را بیاموزد، باید از پادویی مغازه شروع می کرد تا روزی عقیق تراش شود.

عقیق چینی، بازار ایرانی

اودر باره وضعیت امروز عقیق تراشان در مشهد می گوید: چه بگویم که نگویند استاد عقیق تراش، غرغروست؟ تا چند سال قبل همه چیز بسامان بود و عقیق تراش ها هم راضی بودند. از زمانی که عقیق های چینی به بازار مشهد رسیدند، این صنف ورشکسته شد. پیش از این از شهرستان، سفارش های زیادی به ما می دادند و ما هم از تربت حیدریه و بیرجند سنگ هایی نتراشیده به نام شجر و باباغوری می آوردیم و رویشان کار می کردیم. امروز بازار بسیار خراب است. مبلغی که به ما می دهند، کفاف الماسه ای که با آن سنگ را تراش می دهیم، هم نمی دهد و همه این عوامل موجب شده است که امروز چین، رقیب مشهد باشد.

اودر باره وضعیت استادان عقیق تراش پس از ورود عقیق های چینی می گوید: عده ای در این بین، پامال شدند و عمرشان را دادند به شما. عده ای هم به اصطلاح بازاری ها، یک لنگی کار می کنند. عده ای هم روی هوا! به ندرت کسی کار می کند و راضی است. شرمندهم از همین بچه هایی که خودم وارد کار عقیق تراشی شان کردم. آن ها ادامه می دهند؛ چون کار دیگری نیاموخته اند.

مرد عقیق تراش درباره منابع تأمین سنگ عقیق خام می گوید: منابع مختلفی برای تأمین سنگ نتراشیده وجود دارد و البته هر کدام کیفیت خاص خودش را دارد. اکنون از گناباد و منطقه پایگ تربت حیدریه سنگ آورده می شود. پیش از انقلاب حتی از آلمان برای عقیق تراشی به ایران، سنگ عقیق وارد می شد.

خواص عجیب!

استاد قدیمی عقیق تراش برخلاف خیلی از افراد که خواص عجیبی برای سنگ های معدنی ذکر می کنند، می گوید: عده ای فرد فرصت طلب و سودجو برای تأمین منافع خودشان روی هر سنگی که به دستشان می رسد، اسمی عجیب می گذارند و از آن عجیب تر اینکه خواصی غیر معقول را تبلیغ می کنند، در حالی که همه این سنگ ها در بیابان ها وجود دارد و سنگ قیمتی هم مثل دیگر سنگ ها، سنگ است و نه بیشتر. اودر باره عقیق یمنی این گونه توضیح می دهد: این افراد مردم را سرکیسه می کنند و صنف عقیق تراشان و عقیق فروشان را افرادی خرافاتی جلوه

می دهند. تکرار می کنم؛ سنگ های تزئینی فقط سنگ هستند و خواص معجزه آسایی که برایش تبلیغ می کنند، جنبه تبلیغات کاذب دارد. اصولاً عقیق یمنی که در بازار از آن اسم برده می شود، در همین بیابان های اطرافمان خودمان پیدا می شود. محال است که در بازار امروز عقیق یمنی پیدا شود و حتی سال هاست من آن را ندیده ام. شاید وقتی خردسال بودم، می شد در بازار، عقیق یمنی پیدا کرد اما الان... خودتان بهتر می دانید! مهم آب و رنگ سنگ است و دیگر حرف ها، ارزشی ندارد. شناخت عقیق یمنی از غیر یمنی حتی برای ما که عقیق تراش قدیمی هستیم، مقدور نیست.

قیمت های نجومی فقط پول عشق است

استاد دیرینه عقیق تراشی درباره قیمت انگشتر عقیق می گوید: قیمت سنگ تراش خورده عقیقی که از ما می خرند، بین ۵ تا ۵۰ هزار تومان است. بهترین چنبر های نقره هم بیش از ۵۰ تومان قیمت ندارد. مجموعاً گران ترین انگشتر های عقیق بیش از ۱۰۰ تومان عقیق و نقره ندارد اما آیامی ببینید در بازار به چه قیمت هایی فروخته می شود؟ پول دادن به انگشتر عقیق به قول معروف، پول دادن به عشق است و قانون ندارد. ممکن است فردی طالب انگشتری باشد و تا چند میلیون تومان هم برایش بپردازد اما قیمت عقیق و چمبر نقره ای آن، همان است که گفتیم.

استاد عقیق تراش با اشاره به بحث اقتصاد مقاومتی می گوید: شغل ما هم می تواند در این زمینه مؤثر باشد و باعث تولید کار شود. پیش از اینکه بازارمان به دلیل واردات چینی مضمحل شود، استادکاران و شاگردان زیادی در این رشته کار می کردند اما اکنون وضعیت درآمد ما خیلی خراب است و خودمان را هم نمی توانیم اداره کنیم. مسئله ورود عقیق چینی تقریباً به پنج سال قبل بر می گردد.

اوباشاره به مشتری های عربی که از دیرباز خریداران خوب بازار سنگ های تزئینی مشهد بوده اند، ادامه می دهد: در وضعیت کنونی، عرب ها دیگر به عقیق در بازار ما توجه ندارند و همه توجه شان معطوف به فیروزه است. فیروزه تراشی هم برای خودش صنفی دیگر دارد و غیر از عقیق تراشی است.

